

информационен бюлетин

БРОЙ 39 / 30 НОЕМВРИ 2007

БЪЛГАРСКИ УЧЕН ОТ ИОНХ - МЕЖДУНАРОДНО ПРИЗНАНИЕ

На 09.11.2007 г. университетът на Долна Нормандия в Кан – Франция удостои с високото почетно звание *доктор хонорис кауза* проф. дхн Константин Хаджииванов. Дипломата и почетните знаци са връчени от президента на университета – г-жа Жозе Травер в присъствието на Префекта на Нормандия, известни учени, дипломати и други официални лица. На тържествената церемония като представител на Българското посолство присъства пълномощен министър г-жа Катя Делева.

Университетът в Кан е основан през 1432 г. и е един от най старите френски университети. В момента там се обучават над 25 000 студенти и докторанти от различни специалности. По време на втората световна война е разрушен и сега чества 50 години от възстановяването си. По този случай Университетът в Кан удостои с престижната почетна титла *Доктор хонорис кауза* шест видни учени от Европа и САЩ. За наша голяма радост един от удостоените с това високо отличие е проф. доктор на химическите науки Константин Хаджииванов от ИОНХ-БАН. Почетната титла се дава на проф. Хаджииванов като признание за неговите научни успехи в областта на химията на повърхността.

В писмо до К. Хаджииванов г-жа Делева пише: “Почувствах се горда, че нашата страна има такива изявени учени като Вас, с голямо международно признание”. На 12 ноември председателят на ОС на БАН, проф. Стойнов поздрави Константин Хаджииванов и му пожела нови творчески успехи. Събитието бе отразено и от в-к Новинар, в-к Пари и радио Алма Матер.

СТЕНОГРАМА НА СЛОВOTO, ПРОИЗНЕСЕНО ОТ ПРОФ. МАРКО ДАТУРИ ПРИ ПРЕДСТАВЯНЕТО НА К. ХАДЖИИВАНОВ

Г-жо Президент, Дами и господа избрани, скъпи колеги и приятели!

Аз съм много щастлив и имам високата чест отново да бъда домакин на господин професор Хаджииванов – известен български учен, който има високо реноме в целия свят. Позволете ми да Ви представя накратко неговата биография.

Проф. Хаджииванов е роден на 01.02.1958 г. в София – България, където се формира и неговата академична кариера. Той постъпва в Българската академия на науките, където става професор и в момента ръководи престижния Институт по обща и неорганична химия.

Член на редица научни общества в Европа и САЩ, неговата научна активност е позната на световно ниво, особено с високото качество на неговите трудове. Независимо че в началото на научната си кариера той се намира в едно затворено общество и публикува първите си научни трудове на руски, след падането на желязната завеса Константин Хаджииванов започва серия от сътрудничества и пътувания в чужбина, преди всичко една следдокторска специализация в университета Пиер и Мария Кюри в Париж (1991-1992). Това първо посещение във Франция оставя дълбок отпечатък в неговия живот. По-късно, между многобройните международни сътрудничества, той винаги запазва едно специално

място за нашата страна, която посещава редовно и практикува забележително добре френски език.

В същия период той установява контакти с най-добрите европейски специалисти в областта на спектроскопията и осъществява кратки, но редовни визити в Италия, Франция (Кан), Германия и САЩ. През 1998 г. той получава престижната Хумболтова стипендия, която му позволява да провежда изследвания в Мюнхен в сътрудничество с проф. Кньоцингер. През 1997 и 2005 г. той е поканен професор в Университета в Кан, а през 2002, 2005 и 2006 – в Университета Пиер и Мария Кюри.

През 2001 г. оползотворява награда на Американското химическо общество за поканен учен.

През 2000 той получава награда от Кралското химическо общество за международни автори – една стипендия, която той решава да оползотвори за да проведе изследвания в Кан – в Лабораторията по катализ и спектрохимия. В резултат бяха публикувани няколко научни труда на отлично ниво.

Константин Хаджииванов е публикувал над 100 научни статии - обект на хиляди цитирания. Две от неговите статии заемат първите две места в списъка на най-цитираните български статии в областта на химията (4 от първите 10). Около 20 от неговите статии са публикувани с френски партньори - в частност 16 в сътрудничество с Университета в Кан.

Основната научна активност на проф. Хаджииванов е свързана с инфрачервена спектроскопия на адсорбирани съединения – един метод, който позволява фино изследване, на молекулно ниво, на свойствата и поведението на различни материали, например хетерогенни катализатори – един метод, който позволява да се проследят химични реакции от значение за опазване на околната среда.

Този методологичен подход, на границите на химията и физиката е същият, който донесе тази година Нобелова награда по химия на Герхард Ертл.

В тази област Константин Хаджииванов е световно известен учен и еталон за високо качество. Неговите обзори и научни статии са крайъгълен камък за всички, които използват ИЧ спектроскопия за изучаване на повърхностни съединения. Неговият интересен научен подход и неговата фамилиарност с основите на спектроскопията и изотопните ефекти са му позволили да получи брилянтни резултати.

Някои от неговите работи са истински жалони за разбирането и описанието на различни повърхности. Да си припомним, сред другите, модела на повърхността на титановия диоксид, ефекта на добавките върху киселинността на катионите, механизма на образуване на нитратни съединения, еволюцията и идентификацията

на активни центрове за селективна каталитична редукция на азотни оксиди, разработването на теория за ролята на обкръжението на катиона върху образуването на близначни повърхностни съединения при адсорбция. Това води до един фундаментален научен интерес и до един източник на информация за изследователи, които използват тези резултати, най-вече в областта на опазване на околната среда.

Оставя ми само да добавя, че който е работил с Константин Хаджииванов, освен от неговите отлични изследователски качества, е бил впечатлен от неговия характер, любезност, скромност и достъпност. Трудно е да се намерят колеги, които притежават толкова много научни и човешки качества.

Днес ние сме се събрали за да имаме честта да посрещнем проф. Хаджииванов и да го удостоим с титлата доктор хонорис кауза, една титла, която точно той заслужава един учен с такъв замах.

СТЕНОГРАМА НА СЛОВOTO, ПРОИЗНЕСЕНО ОТ К. ХАДЖИИВАНОВ ПРИ НАГРАЖДАВАНЕТО МУ

Г-жо Президент на Университета, драги колеги, скъпи приятели,

Позволете ми да Ви уверя, че тази висока чест, която ми оказвате – удостояването ми с титлата *доктор хонорис кауза* – е едно изключително събитие в моя живот. Това е първата такава висока чест в моя живот и фактът, че идва от страна на Университета в Кан, скъп на моето сърце, подсилва нейното значение. Искам да Ви уверя, че това е чест и за цялата българска научна общност.

Моите първи непосредствени контакти с Франция датират от 16 години, от времето, когато бях на след-докторска специализация в Париж под компетентното ръководство на проф. Мишел Ше, тук присъстващ. По това време имах кореспонденция с проф. Жан-Клод Лавали (който с радост също забелязвам сред нас) – по това време ръководител на Лабораторията по Катализ и спектроскопия. Той ми оказа честта да ме покани в Кан.

Преди падането на желязната завеса не бих могъл дори да си представя един ден да посетя лабораторията в Кан, макар и да познавах много високото ниво на научните трудове, публикувани от сътрудниците на лабораторията. По време на първата си визита бях наистина впечатлен от научното оборудване, начинът на научно мислене и обучението на студенти и млади специалисти.

Пред 1998 г. ние публикувахме една работа, която бе посрещната много добре от световната научна общност. В тази статия, която между другото е единствената статия, класирана от Института по научна информация между най-добрите статии както на България, така и на Франция, ние съобщихме резултатите от нашите изследвания върху природата и механизма на образуване на повърхностното съединение NO^+ , което дава основата за разбирането на редица процеси за отстраняване на азотни оксиди, нещо, което е важно за опазване на околната среда.

През последните години сътрудничеството между Лабораторията по катализ и спектрохимия и изследователската група, която ръководя, се осъществява – от Френска страна – под ръководството на проф. Марко Датурси, на който също държа да благодаря. По мое мнение нашите последни съвместни работи са много интересни и очаквам също да се приемат добре от научната общност. Радва ме също така и обменът на учени в последните години. Освен многото мои сътрудници, които вече са имали възможността да работят в Кан, ние – в нашия институт в София - сме били домакини на много приятели от Кан.

Накрая бих искал да Ви уверя, че макар и да съм работил с много известни учени от цял свят (Германия, Италия, Испания, Русия, САЩ) екипът в Кан, Нормандия и Франция винаги ще заемат едно по-специално място в моето сърце.

Благодаря Ви много и приеете моите най-добри пожелания, както и тези на моите колеги от Българската академия на науките.

ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ИОНХ, ИЗБРАНИ ОТ ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА УЧЕНИТЕ В ИОНХ НА 31.10.2007Г.

1. ст.н.с. I ст. дхн Венко Бешков,
2. ст.н.с. II ст. д-р Серафим Величков,
3. доц. д-р Митко Георгиев,
4. ст.н.с. I ст. д-р Нонка Даскалова,
5. ст.н.с. II ст. д-р Екатерина Жечева,
6. ст.н.с. I ст. дхн Елисавета Иванова,
7. ст.н.с. II ст. д-р Рени Йорданова,
8. ст.н.с. II ст. д-р Даниела Ковачева,
9. ст.н.с. II ст. д-р Красимир Костов,
10. ст.н.с. I ст. дхн Иван Кръстев,
11. ст.н.с. II ст. д-р Антон Найденов,
12. ст.н.с. II ст. д-р Велин Николов,
13. ст.н.с. II ст. д-р Радостин Николов,
14. проф. дхн Тони Спасов,
15. ст.н.с. II ст. д-р Пламен Стефанов,
16. ст.н.с. II ст. д-р Радостина Стоянова,
17. ст.н.с. II ст. д-р Стефка Тепавичарова,
18. ст.н.с. II ст. д-р Наташа Трендафилова,
19. ст.н.с. II ст. д-р Иван Хавезов,
20. ст.н.с. I ст. дхн Константин Хаджииванов,
21. ст.н.с. II ст. д-р Митко Христов,
22. ст.н.с. II ст. д-р Мариана Христова,
23. чл. кор. дхн Димитър Цалев.

Кратки биографични бележки за новите членове на НС на ИОНХ от външни организации:

доц. д-р Митко Петров Георгиев

Роден на 12.10.1953 г. в София. Завършил е ВХТИ-София през 1979 г. Постъпва като химик в ВХТИ-София през 1979 г. Асистент (1986). През 1990 г. защитава докторат на тема: "Синтез, термични изследвания и ИЧ-спектри д-р (1990), доцент (1998). Ръководител на катедра "Обща и неорганична дейност", Зам. Ректор по НД на ХТМУ. Научната дейност на доц. М. Георгиев е в областта на неорганична химия. Автор и съавтор на 56 публикации, включително 4 внедрени

авторски свидетелства. Участвал е в разработки по договорна тематика, от които десет внедрени в промишлеността. Координатор е на проект за повишаване на качеството на фундаменталната подготовка на студентите, финансиран от Световната банка. Член е на СНС по "Неорганична и аналитична химия" към ВАК.

проф. дхн Тони Спасов

Роден на 22 януари 1961г. в Червен бряг, завършва висшето си образование в СУ" Св. Кл. Охридски", Химически факултет, през 1984 г. Същата година постъпва на работа като Асистент по Неорганична химия в Катедра НХТ. През 1995 г. е избран за доцент, а през 2005 за Професор по "Химия на твърдото тяло" в СУ. Защитава докторска дисертация през 1988 г. 2003 защитава дисертация за степен „доктор на химическите науки”. Научната дейност проф. дхн Т. Спасов е в областта на Химия на твърдото тяло и Материалознание. Ръководител е на 17 дипломанти, 3 специализанти и 6 докторанти. Има публикувани над 100 публикации, върху които са забелязани 410 цитата в международната литература.

ст.н.с. I ст. дхн Иван Кръстев

Роден на 04.09.1946 г. в Пазарджик, завършва висшето си образование в Технически университет Илменау, Германия Специалност "Електрохимия и галванотехника" през 1970 г. Същата година постъпва на работа като дипл. инж. в ИФХ БАН. През 1976 г. е избран за научен сътрудник. Защитава докторска дисертация през 1987г. През 1991 г. е избрана за ст.н.с. II ст. От 1996 г. е ръководител секция ЕЛХИМ в ИФХ БАН. 2004 защитава дисертация за степен „доктор на химическите науки”. Избран е за старши научен сътрудник I ст. по Електрохимия през 2006 г. и през същата година е избран за член на „Европейската академия по повърхностни технологии” Ръководител е на 3 дипломанти и 3 докторанти. Има публикувани 95 публикации, 12 патента в областта на галваничните покрития, върху които са забелязани 350 цитата в международната литература. Член е на Научния съвет на ИФХ от 1996 г. и секретар на Научния съвет на ИФХ през периода 1996-2004 г.

СПЕЦИАЛИЗИРАН НАУЧЕН СЪВЕТ ПО НЕОРГАНИЧНА И АНАЛИТИЧНА ХИМИЯ КЪМ ВАК

24.	чл. кор.	дхн	Димитър Цалев
25.	ст. н. с. I ст.	дхн	Донка Андреева
26.	проф.	дхн	Васил Симеонов
27.	проф.	дхн	Румяна Джингова
28.	проф.	дхн	Мариана Митева
29.	проф.	дхн	Михаил Арнаудов
30.	проф.	дхн	Тони Спасов
31.	ст.н.с. I ст.	дхн	Константин Хаджииванов
32.	ст.н.с. I ст.	дхн	Славчо Раковски
33.	ст.н.с. I ст.	дхн	Нонка Даскалова
34.	ст.н.с. II ст.	д-р	Екатерина Жечева
35.	ст.н.с. II ст.	д-р	Иван Хавезов
36.	доц.	д-р	Димитър Тодоровски
37.	ст.н.с. II ст.	д-р	Милен Йовчев
38.	доц.	д-р	Митко Георгиев
39.	ст.н.с. I ст.	дхн	Никола Йорданов
40.	проф.	дхн	Георги Високов
41.	проф.	дхн	Мери Камбурова
42.	доц.	дхн	Соня Арпаджян - Ганева
43.	ст.н.с. II ст.	д-р	Таня Христова

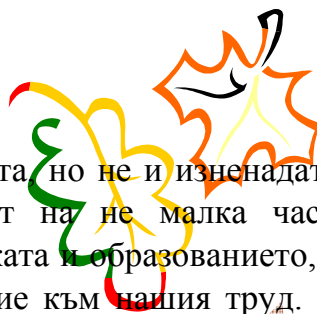
ПРИЯТНА ВЕСТ

Със заповед на председателя на БАН, акад. Юхновски, нашият колега **ст.н.с. Ив. Хавезов** е назначен за вр. и. д. Научен секретар по химия на БАН.

Честито!

ПОЗИЦИЯ

Кое ме подтикна към настоящата статия: горчивината, но не и изненадата, от нетолерантното отношение и липсата на солидарност на не малка част от обществото към учителската стачка и към хората от науката и образованието, една определено не скривана злоба, неразбиране и неуважение към нашия труд. Защо отношението към хората, работещи в сферите на науката и образованието, отговорни за духовността и квалификацията на нацията, е на толкова ниско ниво, стигащо до призови от страна на обучаващите се, че обучаващият е излишен!? Защо се стигна до немислимото за модерните държави състояние да се твърди, че учителите, преподавателите и учените в училищата, университетите и институтите просто „ядат парите на данъкоплатците“, защо няма обществено съзнание на благодарност към тези хора, обучили всички останали и по такъв начин, дали им „хляба в ръцете“? Защо няма съзнание, като в модерните държави, че без наука и образование хората се превръщат в аутсайдери и в крайна сметка стандартът ни на живот ще продължи да бъде изключително нисък? Всичко това стъписва, особено на фона на отношението на уважение и респект към учените, които сме получавали в страните, където сме били на специализации или работни визити. Дано да се „отвори“ една дискусия за причините за невероятно снижения престиж у нас на най-престижната професия в света, тази на учените.

Една от причините безусловно е слабото финансиране дори и когато сме прекрачили прага на ЕС. Тук възниква конкретен въпрос без ясен отговор досега: кой заблуди европейските институции за да напишат те още преди присъединяването ни към ЕС, в мониторинговия доклад от 2006 година (стр. 20 от българския превод), че „...България вече е готова или е била извършена подготовка за решаване на последните значими въпроси преди присъединяването. Такъв беше случаят със следните глави:... наука и изследвания, образование и обучение... По отношение на всички тези глави България беше определена като достатъчно подготвена за плавно интегриране в ЕС...“ и да направи пренебрежителния извод, който ни остави на опашката на Европа: „Поради това тези глави не са разгледани по-долу.“ Това сякаш успокои ВСИЧКИ наши административни ръководители на науката в България и сие отговорността от всякакви техни действия за СПАСЯВАНЕТО на науката и образованието, доведени до критично състояние на съществуването си. Какви са следствията от безразличието на нашите администратори:

1. мизерно заплащане труда на болшинството от работещите в научната сфера;
2. критично състояние на научната техника, огромна част, от която е амортизирана. Напоследък се закупи техника на принципа големи консорциуми, включващи голям брой институти и университетски факултети –

моето мнение е, че това не е пътя за модернизацията на техниката ни, това просто ще превърне тази техника в сервизно оборудване, но не и да бъде материална база на конкретна силна научна школа;

3. отблъскването на кадрните млади хора заради ниските заплати, заплашващо с изчезване на научната дейност в България;
4. понижение на научните критерии.

Очевидно е, че причините трябва да се търсят не само извън нас, но и вътре в организацията на научната ни дейност. Тази организация е отдавна открита. Нещо повече, тя е видяна от всички нас, които дълги години сме били на специализации в чуждестранните научни институции. Реорганизацията би довела до прилив на значителни финансови средства и безусловно трябва да започне от горе надолу:

1. Силно опростяване на системата на администриране на Академията, стриктно спазване на пенсионните правила с отчитане на европейските практики за продължителността на ефективната научна дейност. Преди време бях посочил един пример с нобеловия лауреат Рудолф Мьосбауер, основател на Физическия Факултет към Техническият Университет Мюнхен. Той бе пенсиониран на 68 години запазвайки лекциите си, но без всякакви административни функции във факултета. Наистина време е за благоразумие, не става въпрос ние да закрием Академията, а тя да съществува и след нас в рамките на част от научната система на България, с приоритет фундаментални изследвания.
2. Ревизиране на закона за научните степени и звания и привеждането му на европейско ниво, мога да спомена някои от належащите промени:
 - отмяна на научната степен „голям доктор” и премахване на прилагателното „общообразователна” на „малкия доктор”. Когато преди време запитях западните си колеги какво представлява титлата D.Sc., те с труд успяха да добият информацията, че доктор на науките (D.Sc.) е всъщност почетна титла давана в някои научни общества (университети) в Англия на учени с продължителна кариера и за която обаче се плаща нещо като членски внос. Не е ли вече време да се държим достойно и да започнем да зачитаме знанията и способностите си като фактори за кариерата ни, а не измислени титли като средство за допълнителна власт и съответно пари?
 - отмяна на званията член-кореспондент, академик в една действаща научна организация каквато е нашата Академия. Системата за почетни титли също е установена в международната практика отдавна. Научните звания в университетите – асистент, доцент, професор и в чисто изследователските институти -научен сътрудник, старши н.с. II ст., старши н.с. I степен спокойно могат да изчерпят всичките изисквания за кариерата на един учен.

- промяна на тромавата система за защита на дисертации, въвеждайки „западната” система, например германската: комисия от трима професори от университета, кратко изложение като семинар, изпит на две части, по дисертацията и по специалността.
- прекалено много съвети и комисии по пътя на българската наука, например специализираните научни съвети, не се ли дублират функциите им с тези на научните съвети на институтите и на комисиите на ВАК? А наскоро откриха „врати” и проблемни съвети...
- системата на рецензирането определено изисква промяна, за да се повишат критериите на научната работа, да се премахнат явления като дежурен рецензент, рецензентска мафия.
- повишаване изискванията за хабилитация, разбира се съобразно специфичността на различните специалности.

В по-общ план една стройна система в научната област включва основно три компоненти: (а) университети, (б) институти за фундаментални изследвания и (в) институти с научно-приложна насоченост. За втория компонент (б) примери има във ВСЯКА европейска силна страна като например Макс-Планк-институтите, Хелмхолц обществото с над 90% държавно финансиране и множество други в Германия, CNRS във Франция, примери има във всички останали западни държави. За компонент (в) ярък пример са Фрауенхофер-институтите в Германия с около 30% финансиране от държавата и останалото от промишления сектор. Трите компонента са силно свързани и един без друг не могат да съществуват. Тези организации са отворили врати за нашите учени защото най-малкото икономическият ефект е ясен: вместо да се дават милиони за изграждането на ЕДИН висококвалифициран учен тези страни просто ще го получат наготово. Но защо у нас има политика да се гонят тези учени по възможност извън страната, да се обезличи БАН, за да падне интелектуалното ниво на нацията ли? Друг логичен отговор не виждам. В тази връзка натрапваното на обществото твърдение, че БАН като финансирана предимно от държавата организация „няма еквивалент в другите европейски страни” е просто невярно. Проблемът е, че администраторите изглежда не познават (или се преструват) организацията на научната дейност поне в европейските страни. Фрапиращо доказателство за това е изказването на заместник председателката на парламентарната комисия по наука и образование депутатката Татяна Калканова по една телевизия. Врѳх на безпомощността ѳ в диспута с младия учен Христо Лафчиев от Института за ядрени изследвания, бе нейното твърдение, че наука се правела само в университетите. Това невежествено твърдение просто доказва в какви ръце е попаднало администрирането и законотворчеството на науката у нас. Но къде е и каква е ролята на съществуващата поне преди няколко години в БАН експертна законотворческа комисия ?

За съжаление в нашата професионална сфера финансовите средства отиват главно за заплати и на този фон е очевидно, че държавата почти не участва във финансирането на научните изследвания, въпреки задълженията, които е поела чрез Лисабонското споразумение. Очевидно и с новия бюджет за 2008 година Правителството ще даде ново доказателство, че приоритет е хазартът с исканите облекчения за него, но не и образованието и науката оставащи с почти същия бюджет като от предната година. Ами то погледнато в абсолютни цифри, отпусканият бюджет на БАН е по малък от този на една военна мисия в чужбина! Това, което трябва да чуе правителството, парламента, е, че ние не искаме само достойни месечни заплати, а искаме и средства за научната ни дейност. И ако управляващите са далновидни ще разберат, че това неминуемо ще рикошира в висока квалификация на хората, които идват от нас към секторите на националната икономика и многократно възвръщане на тези средства. Докато се бяга от този ангажимент ще продължава бягството на кадърни хора извън страната, ще се снишава квалификацията на работната „сила” в България, оттук бляновете за високотехнологична държава, големи инвестиции, качествени фирми, изискващи квалифицирани хора, просто ще се стопяват. А кой ще запълва празното място, ами то се знае, престъпността, разбира се, както досега. Какви ще са загубите на държавата от това, ами и това се знае, стотици пъти повече от „спестените” сега средства за образование и наука.

Красимир Костов, физик, ст.н.с. II ст. д-р, ръководител лаборатория

*Главен редактор ст.н.с. II ст. д-р Пламен Стефанов,
редактори н.с. III ст. Геноева Атанасова и н.с. I ст. д-р Елена Иванова.
Материали за публикуване се изпращат на адрес:
genoveva@svr.igic.bas.bg*